

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ephesini Concilii Generalis Pars III. Sub Cælestino papa I. anno CCCCXXXI.

Parisiis, 1644

Eivsdem Theodoti Ancyrae episcopi homilia admodum pulcra, lecta in
Synodo, Cyrillo episcopo praesente, in natalem Saluatoris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15241

EIVSDEM THEODOTI Ancyrae episcopi homilia admodum pulcra, lecta in Synodo, Cyrillo episcopo praesente, in natalem Salvatoris.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΘΕΟΔΟΤΟΥ Αγκύρας ἑπισκοπῆς λόγος πᾶντι, ἀγαθωδεὴς ἐν τῇ σωόδῳ ἐπι τῆς Ἱπποκρόπου Κυρίλλου, εἰς τὴν ἁγίαν ἑορτήν τῆς σωτηρίας.

CAP. X. ILLUSTRIS praesentis solennitatis est materia, communemque hominibus salutem afferens. Praeclarus quoque est praesens hic conuentus, oblatam gratiam animo neutiquam ingrato complectēs. Solet autem vberior illis gratia conferri, qui eam cum gratiarum actione suscipiunt. Tanta enim donorum mensura praebetur, quanta eorum est gratitudo, qui eiusmodi donis potiuntur. Nam cum de accepto dono donatori gratias agis, non modo pro acceptis rependisti, verum etiam ad plura conferenda tibi donatore obstrinxisti. Proinde cum gratiarum actione oblatam hanc gratiam suscipite, praesentemque solennitatem nobis illustrem reddite. Causa autem festiuitatis huius est Dei inter homines manifestatio; aduentus illius, qui semper adest; praesentia eius, qui omnia implet; visitatio eius, qui cuncta videt. In propria venit, inquit, et sui eum non receperunt, imo vero in mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognouit. At haec ignoratio non hominum accusationem habet. Deus enim ob naturae suae diuinitatem humana cogitatione apprehendi non potest. Neque enim mortalium intellectus idoneus est ad illum intuentum; siquidem diuina natura

ΛΑΜΠΡΑ τῆς παρούσης ἑορτῆς ἐπιπέσει, καὶ κοινῶν σωτηρίαν πᾶσι ἀγαθωδεῶς κομιζουσα. λαμπρὸς δὲ καὶ ὁ ἄγων σύλλογος, ἀχαρίστως τὴν χάριν ὑποδεχόμενοι. καὶ δέδοται ἡ χάρις ἡ χάρις πᾶσι μετ' ἀχαριστίας αὐτῶν ὑποδεχόμενοι. Ἐσοῦτον γὰρ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς παρέχεται, ὅσον τὸ μέγεθος τῆς ἀχαριστίας ὅτι τῆς κομιζομένης τὴν χάριν. ὡς ὅταν λαβὼν δωρεὰν ἀχαριστῆς τῷ δωδότη, ἐκ ἀπέδωκας ὑπὲρ ὧν ἔλαβες μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀφειλέτην σοι πλείονων δότηρα πεποιθήκας. ἀχαρίστως οὐκ ἔλαβες τὴν χάριν, λαμπρὰν ἡμῶν πάντων τὴν πανήγυριν ἐπιδείξαντες. ὑποδέσσει δὲ τῆς ἑορτῆς ἐμφανῆς θεοῦ πρὸς ἀγαθωδεῶς ὅτιν' Ἱπποκρόπου τῆς αἰῶνος παρόντος. Ἱπποκρόπου τῆς αἰῶνος πάντα πληρωῶντος. ἐποψία τῆς αἰῶνος πάντα ὁρῶντος. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, φησὶ, καὶ ἴδιοι αὐτὸν οὐκ ἔλαβον. μαλλον δὲ ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δὲ αὐτὸν ἐχούρει, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν ἐκ ἔγνω. ἀλλ' οὐ τῆς τῆς ἀγαθωδεῶν κατηγορίας ἐκ ἀγνοίας αὐτῶν. διὰ γὰρ θεοπῆτα φύσεως ἀνεφικέως λογισμοῖς ἀγαθωδεῶν ὅτιν' ὁ θεός. οὐ πέφυκε γὰρ νοῦς ἀγαθωδεῶν αὐτὸν καθορᾶν. διαδιδράσκει τῆς ἀγαθωδεῶν νοῦν ἐκείνην φύσιν. humanæ mentis captum effugit:

Ioan. 1.

ANNO CHRISTI 431.

ὁ ἡμετέρον ὅτι λογισμῶν. ζημιούμθα οὐδ' ἀμείνονος φύσεως θεογνωσίῳ, ὅπως ἵνα μὴ γήνηται, ἀναλαμβάνει φύσιν ὁμοιωμένην ὁ ἀόρατος. δέχεται σῶμα ἡλαφώμενον ὁ ἀφ' ἧ μὴ κρατούμενος. ὁ ἀόρατος θεός, ὁμοιωμένος γίνεται. ὁ λόγος ἡλαφάται· ὁ μονογενὴς τῷ θεοῦ πατρὶ, συγγενὴς τῷ δούλων γίνεται, ἵνα μὴ διαλαθῆ. τίς γινώσκων τῷ ἀνθρώπων ἡ ὑπερβαίνουσα ὡς ἀνθρώπων φύσις. καὶ μὴ νομίσης ἀλλότριον τῷ θεοῦ ἵόν γενημένον· πάλαι γὰρ ἡ θεοῦ παρουσία παρεμελετήτο· καὶ τοῖς τύποις αἰετοῖς ἀνθρώποις ἐγνώθη φαινόμενος, ὑλαὶς κεχρημένος ὁρατῶν ὡς ἡμῶν διωαμύριας. ἐπεὶ ἔφαρξεν ἔσω Ιουδαίῳ εἰς μέσον, ἔλεξεν ὁ διαπιστῶν τῆ τῷ θεοῦ ἐμφανεία, φανείση τοῖς ἀνθρώποις ἐν ἀνθρώπου φύσει. λέγω μοι, πῶς Μωϋσῆς εἶδε θεόν. τίς φύσιν εἶδε τίς ἀόρατον; οὐδαμῶς. ἀνέφικτος γὰρ αὐτῇ λογισμοῖς ἀνθρώποις. πῶς δὲ εἶδεν; εἶπεν. εἶδεν ἐκ τῆς βάτου ἀναπτόμενον πῦρ, καὶ τίς βάτον οὐ φθεῖρ. διὰ τί οὐκ ἀπιστεῖς τῷ ἐκ ἔρθενου γενημένῳ, καὶ τίς ἔρθενίδι μὴ φθείραντι; ἢ σὺ μὲν ἀκούων ὅτι ἐκ βάτου φθέρεται θεός, καὶ λέγεις Μωϋσῆ· ἐγὼ ὁ θεός Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεός Ἰσαάκ, καὶ ὁ θεός Ἰακώβ, καὶ ὅτι πεσὼν Μωϋσῆς προσκυνεῖ, πτελεύεις, οὐ λογίζομενος τὸ πῦρ τὸ ὁμοιωμένον, ἀλλὰ θεόν τὸ φθεγγόμενον· ὅταν δὲ μήτρας παρθενικῆς μνημονώσω, βδελύσσει, καὶ ἄποσρέφῃ; ἢ γὰρ ὠπελέστρον, εἶπεν, βάτος, ἢ μήτρα παρθενική καὶ ἀπὸ τῆς ἀμύριας παθῶν;

* γινώσκων τίς φύσιν ὡς

* ἀνθρώπων τῶν

* παρὰ τῶν

* καὶ ἐπὶ

* παρὰ τῶν

* ἀποσρέφῃ

sublimior est quam quæ nostro sensu attingi queat. Itaque propter naturæ excellentiam Dei notitia priuamur : quod malum ne accideret, inuisibilis visibilem naturam assumit : qui nulli patet tactui, corpus accipit palpabile : inuisibilis Deus, visibilis efficitur : Dei Verbum contretatur ; vnigenitus Dei Filius cum seruis suis generis communiione iungitur, ne illa captum hominum excedens natura, hominum cognitionem fugeret. Neque vero existimes Filium a Deo factum alienum. Iam dudum enim Dei aduentus præsignabatur, & semper humana specie conspectus est agnitus, elementis visus quæ a nobis videri possent. Alioqui prodeat in medium Iudæus : accedat qui Deum humana natura indutum inter homines visum esse non credit : dicat mihi, quomodo Moyses viderit Deum. naturamne vidit inuisibilem? Nullo modo. eam enim humana mens assequi non potest. Quomodo ergo vidit? dic obsecro. Ignem ex rubo ardentem, nec ipsum tamen rubum consumentem. Cur ergo ex virgine nato, virginemque incorruptam feruanti fidem non habes? An tu Deum ex rubo loquentem audiens, Moyseque dicentem : *Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob* : & ipsum Moysem pronum adorantem, credis, non ignem reputans qui cernebatur, sed Deum, qui loquebatur; cum vero virgineum veterum memoro, abominaris & auerfatis? Dic mihi, quid est vilius, rubusne, an vterus virgineus ab omni passione peccati purus?

Exod. 35.

Exod. 3.

Ibidem.

Ignoras quæ antiquitus gesta sunt, recentiorum, eorumque quæ nunc contigerunt, esse meditationes? Namque mysteria veteribus illis typis præfigurata sunt. Quare rubus accenditur, ignis conspicitur, & tamen quæ ignis natura fert, non operatur. [Illuminat, non confumit; splendet, non incendit; beneficium præstat, pœnam non affert.] Nonne virginem in rubo animaduertis: nonne illius, qui ad nos descendit, caritatem humanitatemque in igne contueris? Iudex inter reos versatur, neque tamen iudicium exercetur. Iudex inter damnatos adest, neque vlllo loco supplicium cernitur. Iudex aduenit non iudicans, sed docens; non condemnans, sed sanans. Cernis quo pacto benignus ille ignis clementiam hic adhibitam indicarit? Ne mireris, si Deus Verbum ex vtero virgineo nascitur. Deus enim nihil ignominiosum ducit, quod humanam salutem conciliare natum est. Neque tu mihi Dei naturam ita vilem abiectamque arbitreris, vt aliquando iniuriis obnoxia fuerit. Nihil enim abiectum aut vile, quod nostri causa assumpsit, illi naturæ ignominiam irrogat. sua facit inferiora, vt nostram naturam saluet. Cum ergo humilia illa beati Dei naturæ nullam iniuriam afferant, & humanam salutem operentur; quomodo dicere audes, quæ nobis salutis causa extiterunt, ea ignominiam Deo attulisse? Deus itaque hodie ex Virgine apparuit, & virgo virginitalis integritate retecta, effecta est mater. Nam incorruptionis largitor corruptionem non efficit; incorruptionis auctor nihil corrumpit.

* mysticus

* existens

ἐκ οὐδ' ἴσθαι ὅτι τὰ δὲ ἄρχαία μελέτη τῆς νεωτέρου, καὶ τῆς νῦν χυρομύων ὄσθι; τὰ γὰρ μυστήρια προσηγορεύονται διὰ τῆς παλαιῶν. διὰ τοῦτο βάτος ἀνάπλεται, πῦρ φαίνεται, καὶ τὰ πύρος ἐκ ἐνεργείᾳ οὔτε * κολάζει. ἄρα ἐν τῇ βάτω οὐχ ὄσθις τῶν παρδένων; ἄρα ἐν τῷ πυρὶ οὐ βλέπεις τῶν φιλαδελφῶν τῶν ἀφραγχομένου; ὁ κριτὴς ἐν τοῖς κρινομύοις, καὶ κρίσις οὐ γίνεται. ὁ δικαστὴς ἐν τοῖς καταδίκαις, καὶ οὐδαμῶς ἡμωεία. ὁ κριτὴς ἐπέσει οὐ κρίνων, ἀλλὰ * διδάσκων· οὐ καταδικάζων, ἀλλ' ἰατρούων. ὄσθις πῶς ἐκείνο τὸ ἡμέρον πῦρ τῶν ὁδῶν φιλαδελφῶν ἐμυλῶσε; μὴ θαυμάσιος, εἰ διὰ μήτρας παρδενικῆς θεοῦ ἂν ἕκπεται· οὐδὲ γὰρ ὑβερὶς ἡγείται θεοῦ, ὁ * ἀφροσύνης ὄσθι σωτηρίας τῆς ἀφροσύνης. σὺ δὲ μοι μὴ οὕτως ἀτελεῖ τῶν φύσιν τῆς θεοῦ ὑπολάβης, ὡς καὶ ἐφικτῶν ὑβερὶς χυρομύων ποτέ. οὐδὲν γὰρ, ἂν εἴλετο δι' ἡμᾶς ἀτελεῶν, ὑβερὶς τῶν φύσιν ἐκέντω· οἰκαιοῦται δὲ τὰ ἐλάττωνα. ἵνα σώσῃ τῶν φύσιν τῶν ἡμετέρων. ὅταν οὖν τὰ μὲν ἀτελεῖ τῆς μακαρίου θεοῦ τῶν φύσιν μὴ ἐνυβερὶς, σωτηρίᾳ τε ἀφροσύνης ἐργάζεται, πῶς ἐρεῖς, τὰ ἅπαντα τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ὑβερὶς ἀφροσύνης τῶν θεῶν γεγονέναι; ἀφροσύνη τῶν θεῶν σήμερον διὰ τῆς ἀφροσύνης, καὶ ἡ μήτηρ ἐγγέτω. ὁ γὰρ ἀφροσύνης ἀφροσύνης ἀφροσύνης ἐργάζεται; ὁ ποιητὴς ἀφροσύνης οὐδὲν διέφθαρσεν.

ANNO CHRISTI 431.

* μὴ κολάζει

* διδάσκων

* μὴ κολάζει

* οὐδὲ

* ἀφροσύνης

ANNO
 CHRISTI
 431.

* διὰ τὴν
 ἀπόστολον
 τὸν Πέτρον,
 * διηρημέ-
 νον θεοῦ.

* πῶς παρ-
 θεῖον τὸ
 μυστήριον

* κριτικῶς

Ἐπειδὴ δὲ καὶ Φωτεινὸς ψιλὸν ἀν-
 θεσπον λέγει (Θ) γεννημένον (Θ), * μὴ
 λέγων θεοῦ εἶναι τόκον, καὶ (Θ) ἐκ μή-
 τρας παρελθόντα, ἀνθεσπον * ἵσο-
 πᾶται διηρημένον θεοῦ, λέγει μοι
 νῦν πῶς φύσις ἀνθεσπὴν διὰ μή-
 τρας παρθενικῆς ἕκτομῆν, * τὴν
 παρθενίαν τῆς μητέρας ἐφύλαξεν
 ἀφθαρτον. οὐδενὸς γὰρ ἀνθεσπου
 μήτηρ παρθενὴ μεμύηκεν. ὁρᾷς
 πῶς διήλω ἐννοίαν περὶ τῆς τεχθέντος
 ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ γεννημένου (Θ) ; εἰ μὲν
 γὰρ καὶ ἡμεῖς ἐπέχθη, ἀνθεσπος ἴσως.
 εἰ δὲ τὴν μητέρα παρθενον ἐφύ-
 λαξε, θεὸς ὁ τεχθεὶς πῶς εὖ φρο-
 νοσοί γινώσκεται. θεὸς γὰρ ἐπεδή-
 μιουσε τῷ κόσμῳ, οὐ τόπον ἐκ τόπου
 μεταβάς, ἀλλὰ φύσιν ἀειδέμενος
 τὴν ἐμὴν. καὶ, ὡς εἶπον, ὀφθαλμοῖς
 θελήσας ὁ τὴν φύσιν ἀόρατος. ὡς
 ἐκ ἑαυτοῦ ἀρχὴν τῆς εἶναι θεοῦ ἐκ τῆς
 τόκου, ἀλλὰ τῆς φανῆναι ἀνθεσποῖς.
 ἐπειδὴ γὰρ θεὸς ἴσως, ἀνθεσπος γε-
 νέσθαι παρείλετο διὰ φιλανθεσπίαν
 τὴν περὶ ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς (Θ) * κτί-
 στω, ὡς συγγενῆ ἀειπυξώμεθα.
 ἵνα ἕχωμεν παρρησίαν, (Θ) ἵνα οἰκείων
 καρδωμάτων παρρησίαν ἔχοντες.
 ἵνα γὰρ τῆς βήματος ἀχθέντες (Θ) ἵνα
 οἰκείων δρεπῶν μὴ παρρησιαζόμενοι,
 ὡς ἐκ συγγενῶν ἰδίου καρποῦται
 τὴν παρρησίαν. ἡ οὖν ; ἵνα δημῶν θεὸς
 ὡς ἀνθεσπος, οὐ τόπον ἐκ τόπου ἀ-
 μειβῶν. ἀλλὰ τὴν ἀόρατον φύσιν ἵνα
 δεικνύσῃ ὁρατῶν, καὶ ὀφθαλμοῖς ὡς ἀνθεσ-
 πος, καὶ συγγενῆς ἀνθεσποῖς φανείσθαι.
 καὶ τὸν καὶ ὁ διαγεννησῆς ἀνακηρύτ-
 τει λέγων. ὅτι ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο.
 Ἐπὶ τῶν, φησὶν, ὁ λόγος ἐγένετο σὰρξ ;
 prædicat dicens : *Verbum caro factum est.* Sed dicit aliquis : *Ioan. i.*

Quia vero & Photinus pu-
 rum hominem dicit qui natus
 est, Dei partum esse negans ; &
 illum qui ex utero prodiit, ho-
 minem a Deo distinctum esse
 contendit ; exponat mihi nunc,
 qui fieri possit ut natura huma-
 na ex utero virgineo edita, vir-
 ginale claustrum incorruptum
 conseruarit. Nullius enim ho-
 minis mater virgo permanfit.
 Cernis quomodo quod natum
 est, duplicem de ipso nato sen-
 sum nobis offerat ? Nam si more
 nostro natus est, homo utique
 est. Si vero matris integritatem
 illæsam conseruauit, apud re-
 cte ratiocinantes Deus esse qui
 natus est cognoscitur. Deus
 enim in mundum aduenit non
 de loco in locum commigrans,
 sed naturam meam assumens ;
 & , ut dixi, videri volens, qui
 natura sua est inuisibilis. Itaque
 ex partu accepit initium non
 ut Deus esset, sed ut ab homi-
 nibus videri inciperet. Nam
 cum Deus esset, voluit homo
 fieri propter suam in nos cle-
 mentiam, ut nos ipsum * crea-
 torem perinde atque cognatum
 complecteremur ; ut per ipsum
 fiduciam conciperemus, qui
 propriarum actionum qualita-
 te premebamur. Etenim cum
 ad tribunal trahuntur qui pro-
 priarum virtutum præsiidiis niti
 non possunt, tamquam ex cog-
 nati sui meritis fiduciam su-
 munt. Quid igitur ? Aduen-
 nit Deus ut homo, non de lo-
 co in locum transmigrans : sed
 inuisibilem naturam visibilem
 exhibens, & ut homo visus
 & hominibus cognatus appa-
 rens ; sicut etiam euangelista

* iudicem

5

Quomodo fieri potest vt Deus Verbum homo fiat? Modum quæris miraculorum Dei? Si rationis huius incomprehensibilitas a nobis posset comprehendendi, miraculum vtique non esset, sed res secundum naturam. Si vero quod factum est, signum est ac miraculū, facti rationem miraculorum auctori Domino relinque. Nam factum esse scire te volo, lucrumque ex eo quod factum est, fide percipere: quomodo autem factum sit, effectori relinquito. An tu medico præcipienti credis, salutemque tuam arti permittens, medicinæ rationem curiosè non perquiris: sed neque alius quispiam artis rudis, artificis rationes inuestigat, sed opus ipsum agnoscens, facti rationem arti committit: tu vero omnium diuinorum miraculorum rationes perscrutaris, quasi ideo rationibus indigeas vt tu quoque eadè cum Deo ipsa miracula facias? Sed quod dixi, iterum repeto: rei, cuius rationem cognoscimus, eius naturam neque miraculum esse, neque signum. Verbi gratia: Faber ædificat domū; ædificii rationem agnoscimus, materias simul compositas cernimus, rem factam eloqui possumus, etiam si propter imperitiam idonei operarii non sumus. Vnigenitum Dei Verbum cæco a natiuitate de luto formauit oculos: hoc supra nostram est rationem. cumque humana ratione peruestigari non queat, miraculum appellatur: factum præter consuetum naturæ cursum, signum vocatur: & quod factum quidè est nouimus, modum autem effari non valemus.

Ioan. 9.

πῶς διωατὲν ὁ θεὸς λόγον ἡμετέ-
ραι αἰθερον; ἐρετῆς ὁ ἕρπον
ἦν τὸ θεοῦ θαυμάτων; εἰ ἐφικτὸν
ἡμῖν τὸ ἀκατάληπτον τὸ λόγον,
ἐκ τῶ θαῦμα, ἀλλὰ κατὰ φύσιν
περῆμα. εἰ δὲ θαῦμα καὶ σημεῖον
τὸ γενημηδῶν, παραχῶρει ὁ λό-
γον τῶ θαυματουργοῦ δεασσῆ.
ὅτι γὰρ ἐγγέτο, γνάνα σε βούλομαι,
καὶ τὸ ἐκ τῆ γενημηδῶν κέρδος τῆ πῆσ
καρπώσαται. πῶς δὲ γέρονε, τῶ
ἐνεργοῦν παραχῶρει. ἢ σὺ τῶ μὲν
ιατρῶ πιστεύεις περῆμα, καὶ οὐ
περῆμα ὁ ἕρπον τῆς θεραπείας,
πιστῶν τῆ τέχνη πῶ σωτοῦ σωτη-
εἶσω. ἀλλ' οὐδὲ ἄλλος πῆ ἀπερ-
ῶν ὁ τῆ περῆμα περῆμα ἕρπον
ἕρπον, ἀλλὰ γνάνα μὲν τὸ γε-
μηδῶν, ὁ δὲ ἕρπον τῆ τέχνη περῆ-
χωρεῖ. σὺ δὲ πάντων ἦν ἕρπον
θεοῦ περῆμα γενημηδῶν ὁ λό-
γον ὁ πῆσ, ὡς γέρονε τῆ λό-
γον, ἵνα αὐτὰ τῶ θεοῦ θαυματουργ-
ῆς καὶ σὺ; ἀλλ' ὅτι ἐλεγον, καὶ
νῦν λέγω. περῆματος, οὐ ὁ λό-
γον ὁ πῆσ γενημηδῶν, τῶ ἵ φύσιν
οὐ θαῦμα ὅστιν, οὐδὲ σημεῖον. ὁ
σοτό πῆ ὅστιν, ὁ λέγω. οἰκοδόμος κέ-
λει οἶκον. ὁ λόγον γενημηδῶν, πῆ
ἕλας σωπεθείσας γνάνα γενημηδῶν, λέ-
γειν τὸ γενημηδῶν διωατῆ, εἰ καὶ
δὲ ἀπερῆμα ἐνεργῶν ἐκ ἐσμεν ἵκα-
νοί. ἐπλασε τῶ ἐκ γενημηδῶν τυφλῶ
ὁ φθαλμοῦς ὁ μονογενης τῆ θεοῦ λό-
γον ἐκ πῆσ. τῶ ἕρπον λόγον ὅστιν
ἡμέτερον. θαῦμα καλεῖται, λογι-
μοῖς αἰθερον ἐκ ἐρῶν γενημηδῶν, ση-
μεῖον καλεῖται ἕρπον πῶ σωτῆ φύ-
σιν γενημηδῶν. καὶ ὅτι μὲν ἐγγέτο,
ἵσμεν, ὁ ἕρπον λέγειν ἐκ ἐρῶν.
ἐκ

ANNO
CHRISTI
431.

ANNO CHRISTI 431.

ἐκ πολλοῦ μὲν γὰρ κέραμος καὶ πλίνθος κατασκευάζεται, ἐκ ὀφθαλμῶν δὲ βήρυλλα καὶ λίθου, οὐχ ὑμῶν λεπτοὶ γίνονται, οὐχ ὁρασεως ποικιλία συνίσταται, οὐ περιφρείας ἀκρίβεια μετὰ τσαύτης βήρυλλας ἑρπύλλεται. πλὴν οὐ πέφυκεν εἰς ὀφθαλμῶν ἀνάγεσθαι βήρυλλον. ἐκοιῶ ὅτι ἡ φύσις τῆς γῆς ἐκ ἐπιπέδου, οὐ γὰρ πέφυκεν ἐπιπέδου ὀφθαλμοῦ πῶς ἰδέσθαι, πῶς τῶν ἐπέξαστο, τῶς θαυματουργώτου πρὸς τὸ εἶναι δέλημα πῶς φύσιν ἐκλύσαντος, ἐκ αὐτῶν δουλεύοντος τῶ λόγῳ τῆς φύσεως. μηκέτι οὐκ εἰς ἀδένειαν ἀνθρώπου κατὰ πῆλιν φύσεως. μηδὲ λέγει πῶς ἀνθρώπου φύσις ἐχώρησε τὸ θεόν; πῶς θεὸς γέγονεν ἀνθρώπος; πῶς θεὸς λόγος σαρκὸς ὁρατὸν γένηται; ἀλλ' ὅτι μὲν γέγονε, πῶς οὐκ ἐστὶν εἶδέναι, δὲ τῶν πεποιθότων. εἰ δὲ θέλει καὶ εἰς ὑποδείγματός σαφηνίσαι τὸ θεοκείμενον, ἐγὼ δείξω σοι, πῶς τὸ ἀσώματον σωματίζεται, τὸ ἀόρατον ὁρατὸν, τὸ ἀψηλάφητον ψηλάφηται, οὐ τῆς οἰκείας φύσεως μεταβληθέν, ἀλλὰ ἀναλαβὸν χῆμα ὁρατὸν καὶ ψηλάφητον. ὁ λόγος οὗτος, ὁ θεοφορετικὸς ἐκ τῶν ἀνθρώπων φημι, ὃ κερχημῶν ἀλλήλοις τε συγγινόμεθα, καὶ τὰ ἐνθύμια ἀλλήλοις ἐρμηνεύομεν, λόγος οὗτος οὐχ ὁρατὸν, ἀλλ' οὐδὲ χεῖρ ψηλάφητον, ἀκοῆ δὲ μόνον ἐνηχοῦμεν. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ θεοφορετικὸν λόγον ὑπόδειγμα τῆς ἐνυποστάτου θεοῦ λόγου φέρεται, μὴ νομίσης με θεοφορετικὸν λέγειν τὸ θεὸν λόγον. ἀπαγε.

Ex luto siquidem vas fictile aut later conficitur, non oculorum elegantia formatur, non tenues illa membranulae fiunt, non *rupilla decor aut varietas constituitur, non ipsius circumferentiae artificium tanta cum coloris venustate efformatur. Lutum enim in oculorum nobilitatem [nostra arte] quod euehatur aptum non est. Itaque quod terrae natura non patiebatur (non enim apta erat quae oculorum formam suscipere) eam suscipit, ipso miraculorum patratore naturae legi non seruiente, sed naturam ad suae ipsius voluntatis nutum rapiente. Quapropter ne ad humanae naturae infirmitatem ultra corruas, neque dixeris : Quomodo humana natura Deum potuit capere ? quomodo Deus factus est homo ? quomodo Deus Verbum * in carne visibili apparuit ? sed factum esse crede ; modum vero & rationem scire factori relinque. Quod si exemplo aliquo propositam rem nos declarare cupis, equidem ostendam qua ratione incorporeum corporefcit ; & inuisibile, visibile fiat ; & impalpabile, contrectabile euadat, propria natura non demutata, sed figura visibili & contrectabili sumpta. Verbum hoc, prolatum inquam ab hominibus, quo utimur dum sermones inter nos habemus, & cogitationes adinuicem explanamus, verbum est, quod neque oculis cerni, neque manu valeat apprehendi, sed auditu dumtaxat percipi. Verumtamen dum verbum hoc nostrum prolatitium in subsistentis Dei Verbi exemplum assumo, nemo existimet nos Dei Verbum prolatitium dicere ; absit.

* vifus varietas

* caro visibilis factus est?

Concil. Tom. 6. D d

ANNO CHRISTI 431.

Nam Dei Filius Verbum nominatur, natiuitatis ipsius impatibilitatem insinuante diuina scriptura, quoniam & humana quoque mens impassibiliter verbum suum generat. Quamobrem scriptura sacra modo Patris Filium illum appellat; nonnunquam Verbum nominat; interdum etiam Patris splendorem vocat: quolibet horum nominum eo fine ipsum appellans, vt quæ de Christo dicuntur, citra blasphemiam intelligas. Alias enim aliis nominibus ipsum designat, vt Dei gloriæ conuenientem doctrinam tradat. Exempli causa. Naturæ consubstantialitatem adstruere volens, ipsum vnigenitum vocat Patris Filium. Quia enim tuus filius eiusdem tecum nascitur naturæ, ideo vnã eandemque Patris & Filii substantiam esse scriptura ostendere volens, vnigenitum ex Patre natum, Patris Filium appellat. Deinde vero, quoniam generatio & Filius, passionem quæ in generatione accidit, apud nos denotant, ideo hunc Dei Filiũ, Verbum etiam nominat, natiuitatis impatibilitatem nomine hoc exprimens. Quia vero quis pater effectus quatenus homo citra vllam controuersiam filium suũ ætate antecedit, (nam ipsum paternitatis vocabulum id secum fert, vt pater ante filium extitisse intelligatur:) ne hoc ipsum diuinæ quoque naturæ accidisse suspiceres, sed ipsum Vnigenitum cum Patre semper existere confitearis; vnigenitum Dei Filium Patris splendorem vocat. Splendor namque e sole quidem producitur, non tamen intelligitur sole posterior;

λόγος γὰρ εἶρηται ὁ μονογενὴς, ἐρ-
 μιλωθούσης τῆς θείας γραφῆς τὸ ἀ-
 παδὲς αὐτῆς τῆς γέννησεως, ἐπειδὴ καὶ
 νοῖς ἀνθρώπων ἀπαδὲς πικτὶ τῷ λό-
 γον. διὰ τὸ ὅπου μὲν υἱὸν αὐτὸν
 προσαρροῦει τῆ πατρὸς, ὅπου δὲ
 λόγον ὀνομάζει, ἐπιφῶδι ἀπαύγασμα
 καλεῖ ἢ θεία γραφῆ· ὅμασον πούτων
 τῆ ὀνομάτων περὶ αὐτῆς λέγουσα,
 ἵνα νοῖς τὰ περὶ Χριστοῦ λεγόμενα,
 βλασφημίας ἐκτός. ἄλλοτε γὰρ ἄλ-
 λαις περὶ αὐτῆς προσηροῦται ἐρη-
 σατο, ἡρμωσμένω δόξῃ θεοῦ πλὴν
 διδασκαλίῳ ποιήσασθαι θέλουσα,
 οἷον πὶ ὅστιν ὁ λέγω. υἱὸν καλεῖ τῆ
 πατρὸς * μονογενῆ, τὸ ὁμοούσιον τῆ
 δόξῃ παραστῆσαι θελήσασα· ἐπειδὴ
 γὰρ ὁ σὸς υἱὸς τῆς αὐτῆς σοι φύσεως
 γεννητῆται, βουλόμενος ὁ λόγος μίαν
 οὐσίαν διῆξαι πατρὸς καὶ υἱοῦ, λέγει
 υἱὸν τῆ πατρὸς, τῷ δὲ αὐτῆς * γην-
 νῆντα μονογενῆ. εἶτα ἐπειδὴ γέννησις
 καὶ υἱὸς ἐφ' * ἡμῖν ἐμφασιν ᾤρεται * ἵνα
 τῆ κατὰ πλὴν γέννησιν πάθοις, ποδ-
 τον τῷ υἱὸν προσαρροῦει καὶ λόγον,
 τὸ ἀπαδὲς τῆς γέννησεως τῷ ὀνό-
 ματι πούτω δηλών. ἀλλ' ἐπειδὴ πα-
 τὴρ πῆς γνόμενος, ὡς ἀνθρώπος,
 ὁμολογουμένως πρεσβύτερος ποδ
 ἰδίου υἱοῦ ἐπιδείκνυται, παρερρο-
 σης τῆς προσηροῦται * αὐτῆς, προσ-
 ἐπινοεῖν τῆ υἱοῦ τῷ πατέρει, ἵνα
 μὴ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς θείας φύ-
 σεως ὑπολάβῃς, στυπαρροῦντα ὅ
 τῷ πατέρει τῷ μονογενῆ νοήσης διη-
 νεκῶς, ἀπαύγασμα καλεῖ τῷ μονο-
 γενῆ τῆ πατρὸς. τὸ γὰρ ἀπαύγασμα
 ἕκτεται μὲν ἕξ ἡλίου, οὐδαμῶς
 δὲ νοεῖται τῆ ἡλίου μεταγενέστερον.

Hebr. 1.

ANNO CHRISTI 431.

* ἡμῶν γὰρ

* γην-
 νῆντα

* αὐτῆς
 οὐσίαν
 προσηρο-
 νοεῖν τῆ

ANNO
CHRISTI
431.

ἄλλ' ἀφ' οὐπρ' ὁ ἥλιος, ἐν τότε καὶ
τῆς ἡλίου λεκτόντων τὸ ἀπαύγασμα
νοοδιδόν. τὸ οὐδ' σικυπῶν ἀεὶ τῶ
πατρὶ ὄν, μιλῶνέτω σοι τὸ ἀπαύ-
γασμα· τὸ ἀπαύγασμα τῆς γνησίως δι-
λουτῶ ὁ λόγος· τὸ ὁμοούσιον ὁ υἱὸς
γνωρίζω.

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰπὶ τὸ παρὰ κεί-
νον, καὶ τῆς σημερον περὶ τῆς θεοῦ
λόγου δηλώσεως πάλιν ἐμφανίσαι,
καὶ διὰ τὸ ἀποδείξαι εἰς τὸν ἄλλον
πῶς τὸ τῆ φύσιν μὴ ὁρατὸν, ὁρατὸν
γίνεται, καὶ τὸ μὴ ψηλαφώμενον
δι' αἰσθήσεων φύσιν, ἀνίσταται ψη-
λαφώμενον. ὁ λόγος γίνωσκον, ὃν
παρὰ φέρωμεν ταῖς παρὰ ἀλλήλους ὁμι-
λίαις, ὡς κεχρημένα, λόγος ὅτι
αἰσθητός, οὐ τῆ ὄψιν φαίνωμεν,
* οὐχ ἀφ' ἡ ψηλαφώμενος· ἄλλ' ἐπι-
δαν ὁ λόγος ἐνδύσεται γράμματα καὶ
σοιχεῖα, φαίνωμενος γίνωσκον, ὅψιν κατὰ
λαβάνει, ἀφ' ἡ ψηλαφῶται. ἰσχυ-
ρου γὰρ μοί πνα φεγγάζωμενον παρὰ
ἑνὰ· μὴ ὁ παρὰ ὡρατὸν λόγος; μὴ
τῆ χειρὶ ψηλαφώμενον παρὰ παρὰ
μῦθον λόγον; ἐάν δ' αἰεὶ ἐπὶ ἐν
χειρὶ γράψης, ὁ παρὰ ὡρατὸν οὐχ ἑώρας, ὑπερον
ὁρατὸν. καὶ ὡς ἐκ ἐψηλαφῶ παρὰ
τῶν εἰδῶν τῆς λόγου, τῶν διὰ τῆ
χειρὶ ψηλαφῶ καὶ τῆ γράμμάτων. ἴ-
νως ἐνεκον; ὅτι ὁ αἰσθητός λόγος τὸ
σῶμα τῆς χειρὶ καὶ τὸ γῆμα τῆς
χειρὶ ἐνδύσεται. ἐποῦν ἐπειδὴ σαφές
τὸ ὑπόδειγμα γέρονε, καὶ ὑπεμνήστως
τῶ ἰσχυρῶ παρὰ τῶ γνησίως κατὰ
σικήσται, φέρε δειξώμεν πῶς ὁ
μονογενὴς υἱὸς τῆς θεοῦ, ὁ θεὸς λόγος,
ὁ παρὰ αἰώνων * σωτῶν τῶ πατρὶ,
αἰσθητός ὡν πάλιν φύσιν, ἀνίστα-
του φύσιν οἰκειωσάμενον ὑπερ,

* ὡς τῆ ἀφ' ἡ

* σωτῶν τῶ
πατρὶ,

sed ex quo sol est, ex tunc splen-
dore a sole profectum cogita-
mus. Coexistere itaque semper
Patri Filium, splendoris voca-
bulum tibi denuntiet: genera-
tionis impatibilitatem Verbum
ostendat; consubstantialitatem
Filius insinuet.

Sed iam ad institutum redea-
mus, & Verbi hodierno die
nati manifestationem ostenda-
mus, exemploque declarem
quo pacto id quod natura sua
cerni nequit fiat visibile, quod-
que ob incorpoream naturam
palpabile non est, euadat pal-
pabile. Verbum igitur hoc,
quod proferimus, quo in mu-
tuis colloquiis utimur, verbum
est incorporeum, nec visu nec
tactu percipi natum. At ubi
verbum hoc literas induit &
elementa, mox visibile factum
tam visu hauritur quam ta-
ctu deprehenditur. Pone enim
quempiam cum alio loquen-
tem: num procedens videtur
verbum? num manu tractamus
prolatum verbum? Si autem
quæ dicebantur, in charta scri-
pseris; quod prius non videbas,
postea vides; & quam sermone
formam antea contrectare non
poteras, eam per chartam &
characteres iam contrectabis.
Quid ita? Quia verbum incor-
poreum, corpus chartæ, ele-
mentorumque figuras induit.
Cum ergo exemplum iam ad-
ductum dilucidum sit, eoque
exemplo satis usitato sis admo-
nitus; age ostendamus quo pa-
cto vnigenitus Dei Filius Deus
Verbum incorporeæ naturæ
perinde ac Pater ante omnia
sæcula naturaliter existens, hu-
mana natura postea sibi ascita,

Dd ij

per Virginem ortus fit, non vt Deus esset, sed vt homo appareret, initium sumens. Neque enim mihi dicas: Cum Vnigenitus natus sit ex Patre, quomodo rursus nascitur ex Virgine? Ex Patre natus est secundum naturam, ex Virgine nascitur propter dispensationem: hinc vt Deus, isthinc nascitur vt homo. Nam & tuum quoque verbum mentis tuæ proles est. At posteaquam verbum istud, quod mens tua peperit, elementis & literis volueris exprimere, & in charta efformare, manu literas describis, & verbum tuum quodammodo per manum denuo paris: non quod tum sui esse initiumumat cum per manum scribitur; aut quod tunc demum, quando manus literas effingit, existere incipiat, (iam enim ante ex mente natum erat;) sed quod tunc verbum per manum literas fingentem initium vt cerni queat accipiat. Cum ergo exemplum hoc evidens existat, notissimamque imaginem gerat, age, similitudinem hanc ipsi prototypo adaptemus. Hic itaque cernis mentem, ibi considera Patrem. hic verbum ex mente productum agnoscis, ibi Verbum essentiale subsistensque ex Patre natum contemplare. hic manum per literas verbum parientem conspicaris, ibi intellige virginem per corpus Verbum generantem. non quod ea suo partu diuinitati initium dederit; absit; sed quod Deum inhumanatum humanis aspectibus conspicuum reddiderit. Quia enim id factus est quod ego, necessario natus est sicut ego, cum mea natura generationem quoque meam consequenter admittens.

ἐτέχθη διὰ παρθένου, ἐκ δὲ χελῶ λαβῶν τῆ ἐϛ) θεός, ἀλλ' ἐκ χελῶ λαβῶν τῆ Φαυλῶαι ἀνθρώπος. μὴ γὰρ εἴπῃς· ἐπειδὴ παρὰ τὸ πατρὸς γεννῆται ὁ μονογενής, πῶς ἐτέχθη πάλιν ἐκ παρθένου; ἐκ τῆ πατρὸς γεννῆται τῆ φύσις, ἐκ παρθένου γινῆται δὲ οἰκονομίῃ· ἐκείνο ὡς θεός, τῆτο ὡς ἀνθρώπος. ἐπεὶ καὶ ὁ σὸς λόγος γεννητὸς ὅστις τῆς οἰκονομίας, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ λόγον τῆτον, ὃν ἔτεκεν ὁ σὸς νοῦς, ἐνθεῖναι θελήσῃς καὶ σοιχείοις καὶ γραμμασί, καὶ ἐντυπῶσαι βουληθῆς τῷ χερσὶ, χεῖρ γράφῃς τὰ γραμμάτια· καὶ ἔσπον ἵνα πάλιν διὰ τῆς χερὸς ἴκῃς τὸ λόγον, οὐ τότε λαβόντα πλὴν δὲ χελῶ τῆ ἐϛ), ὅτε διὰ χερὸς ἐγράφη· οὐδὲ τότε παρελθόντα εἰς τὸ ἐϛ), ὅτε ἡ χεῖρ ἐτύπου τὰ γραμμάτια· ἀλλ' ἐκ μὲν τῆ νοῦς γεννῆται, τῆ δὲ Φαυλῶαι πλὴν δὲ χελῶ ἐκ τῆς χερὸς ὁ λόγος ἐδέξατο τυπούσης τὰ γραμμάτια. ἐπεὶ οὖν τὸ ὑπόδειγμα σαφές, καὶ ἡ εἰκὼν γνωριμωτάτη γεννῆται, φέρε τῷ πνεύματι ἐφαρμόσων μὲν πλὴν εἰκόνα. ὡδὲ νοῦς, ἐκεῖ νόει πατέρα· ὡδὲ λόγον ἐκ τῆ νοῦς γνωσκῆς ὑπόμνητον, ἐκεῖ λόγον οὐσιώδη καὶ ἐνυπόστατον νόει ἐκ τῆ πατρὸς γεννητὸν· ὡδὲ χεῖρα βλέπῃς διὰ γραμμάτων ἴκῃσαι λόγον, ἐκεῖ νόει παρθένον διὰ τῆ σώματος τὸ λόγον ὠδίνουσαν· οὐχὶ πλὴν δὲ χελῶ θεόπητος ὄδῃσαν διὰ τῆ τίκου· μὴ γήροιο· ἀλλὰ τὸ Φαυλῶαι θεὸν ἀνθρώποις γήρομνητον ἀνθρώπον. ἐπειδὴ γὰρ ἐγγύετο ὅπῃ ἐγὼ, ἀναγκαίως ἐτέχθη καθάπῃ καὶ γὰρ, μετὰ τῆς ἐμῆς φύσεως καὶ τὸ ἐμὸν τόκον ἀναγκαίως αἰρούμην.

* ἐστὶν
* ἐστὶν
* ἐστὶν

ANNO
 CHRISTI
 431.

διὰ τῆς τοῦ καὶ γέννησιν ὠκειώσατο ὁ θεὸς
 λόγος, καὶ μητέρα ἠσπασάσατο τὴν παρ-
 θενον· καὶ διὰ μητέρας ἦλθε κοσμουμέ-
 νης τῆ παρθενία. οὐδὲν γὰρ ὧν ἐπλασεν,
 ὁ θεὸς βδελύσεται· ἐπειδήπερ οὐδὲν
 ἀνάξιον αὐτοῦ τῆς ἔργων ἐγγύετο· πάν-
 τα καλὰ, καὶ καλὰ λίαν, ἐὰν ταῦτα
 ἴδωμεν ὡς ὁ πλάσης εἶδε γεννη-
 μένα. εἶδε γὰρ ὁ θεὸς τὰ πάντα ὅσα
 ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. ἀπα-
 θεσι βλέπε πάντα τοῖς ὀφθαλμοῖς,
 καὶ εἰ ὡς ὁ θεὸς αὐτὰ βλέπει, λίαν
 καλὰ. ὁξόρισον τὸ πάθος, καὶ γνωρί-
 στες τὴν δύσβουλον τῆς γνησιότητος. ἡ οὐ
 θαυμασόν, εἰ ἐν ἰδίῳ ἔργῳ καὶ οἴκῳ
 κατεπιλώσεν ὁ θεός;

Σὺ δὲ λέγεις, ὡς εἶπες μὲν αὐτὸν ἐν
 οὐρανοῖς κατοικεῖν· ἀνάξιον δὲ μο-
 νῆν αὐτοῦ· ὅτι ἀνθρώπων οἴκει, κρινῶν τὰ
 παθήματα οὐ τῆ ἀληθείας τῆς λόγων,
 ἀλλὰ τῶ πάθει καὶ τῆ παρθενίᾳ. τί γὰρ
 ὑψηλότερον, εἰπέ μοι, οὐρανόσ, ἢ δὴ
 θεός; μή γάρ μοι τῆ τῆς σοφείων
 παθήσεως λαμπερότητι, μηδὲ διὰ τὴν
 εὐχρηστικὴν παρθενίαν τὴν φύσιν· μη-
 δὲ τὴν ἐκπιδῶσαν μὲν δρυζὴν τῆ
 ἡλίου καταπλαγῆς, μηδὲ ὅτι ἐγὼ
 δέρμα τε καὶ κρέας ἐνδεδύμαι καὶ τῆ
 θεῖον ἰώβ· ἀλλὰ λογικῆς ψυχῆς τὴν
 δύσβουλον σκόπησον, βλέπε τὴν δὴ-
 θεόπου κατασιβίλῃ, καὶ θαύμασον
 τὸ ζῶν. νοῦν ἔχει πάντων ζῶων κρα-
 τεῖν τε καὶ ἀρχὴν διδάμνῃ· χεῖ-
 ρας ἔλαβεν ὑπερηφάνου τῆ νοῦ
 τῆ σοφία, ὄργανα παντοδραπῆς τέχνης
 δημιουργα. μόνῃ τῆ κλειδέντων
 πάντων ἐλδύδερῃ ἀνάγκης γέρονε·

Quam ob rem & generationem
 sibi Deus Verbum ascivit, &
 matrem eligens virginem, pro-
 cessit per vterum virginitate
 decoratum. Nihil enim Deus
 ex iis auerfatur quæ formavit:
 quandoquidem nihil operis ab
 eo factum est, quod ipso sit in-
 dignum. Omnia namque bona,
 & quidem valde bona, si ea in-
 tueamur vt conditor iam facta
 intuitus est. *Vidit enim Deus*
omnia quæ fecerat, & ecce bona
valde. Omnia quæ aspicias, oculo
 a perturbationibus immuni
 aspice; & si vt ipse Deus ea vi-
 debis, omnia esse valde pulcra
 deprehendes. Abiice passionem,
 & in Dei opere nobilitatem
 comperies. Quid ergo mirum
 est, si Deus in proprio opere ac
 domo habitare voluerit?

Sed dicis, decenter illum
 quidem in cælis habitare: sed
 hominem indignam ipso habi-
 tationem putas, non veritate
 rationum, sed sola passione,
 anticipataque opinione rei nat-
 uram iudicans. Dic quæso,
 quid sublimius, cælumne, an
 homo? Non mihi iam elemen-
 torum splendorem attendas;
 non propter coloris elegantiam
 rerum naturas præferas; non
 coruscantis solis radios obstu-
 pefcas; non te moueat, quod
 ego, iuxta diuinum Iob, pelle
 & carne indutus sum: sed
 rationalis animæ excellentiam
 considera, hominis constitu-
 tionem contuere; ita hoc ani-
 mal admirabere. Mentem ha-
 bet, qua ceteris omnibus ani-
 mantibus dominari ac impe-
 rare potest. Manus fortitus est
 mentis intelligentiæ administ-
 ras, quibus tamquam instru-
 mentis omne artificii genus operatur.
 Solum hoc animal inter cetera omnia
 a coactione liberum conditum est:

Dd iij

solum hominem suæ voluntatis dominum creavit Deus. Nonne cernis solem necessitate adactum volui? nonne constantem, semperque sibi similem illius conuersionem aduertis? Cur autem hoc? Quia suæ voluntatis non habet arbitrium: tu vero procedis liber, facis quod lubet; necessitatem quæ te per vim impellat, nullam poteris; animo constitutus es libero. Sol famulatur necessitati; homo voluntatem sortitus est liberam. Quis ergo, dic mihi, præstantior est, seruus, an liber? necessitatis iugo subiectus, an ab omni necessitate immunis? Nihil igitur mirum, nihil incredibile ac nouum, si in homine habitauit Deus, quem ad suam imaginem formatum * benigne complexus est. Suum namque erga hominem affectum in ipso statim creaturæ primordio declarauit: puluerem quidem ex terra sumens & formans eum, simulacrum vere suæ diuinitatis efficiens. Sed cur, quem opificio decoraturus erat, ex tam vili substantia formauit? Cur non ex solis splendore materiam sumens, ipsum hominem condidit; sed ex terra, terræque puluere, elemento vtique infimo, omniumque pedibus conculcato, illum effinxit? Vis scire, quam ob causam? Quoniam hominem sua imagine honoraturus erat, ipsum ex vili natura formauit, ne honoris excellentia eleuaret hominem in superbiam: vt cum super naturam eum honoraret, abiectæ naturæ suæ memoria a fastu compesceretur, & agnosceret, honoris amplitudinem non sui meriti esse, sed largitoris gratiæ.

κύριον γνώμης ἰδίας μόνον ὁ ἀνθρώπου ἐκτίσεν ὁ θεός. οὐχ ὅτις ἡλίον ὑπάγκασμενούς φέροντα δρόμοις; οὐ βλέπετε μονοειδῆ αὐτῶ τὴν φορδύ; διὰ τί; ἐπειδὴ γνώμης ἰδίας οὐ γέρονε κύριος. σὺ δὲ πρὸς ἐργὴν ἐλεύθερος, παρὰ τῆς ὁ βούλει, ἐκ ἔχεις ἀνάγκην ὠδοῦσά σε βία, ἐλεύθερος τῆ ψυχῆ κατέστη. ἡλιος δὲ δόλος ἀνάγκης, ἀνθρώπος δὲ τὴν γνώμην ἐλεύθερος. τίς οὐκ ἀμείνων, εἰπέ μοι, ὁ δόλος, ἢ ὁ ἐλεύθερος; ὁ ὑπὸ ζυγὸν ἀνάγκης, ἢ ὁ πάσης ἀνάγκης ἀπόλυτος; οὐδὲν δαυμασόν, οὐδὲν παράδοξον, εἰ ἐν ἀνθρώπῳ ὤκησεν ὁ θεός, ὃν ἰδίαν εἰκόνα διδύς πλάσας ἠπαύσατο. τὴν γὰρ πρὸς ἡμᾶς ἀνθρώπου πρὸς τὸν θεὸν διδύς ἐν προομιόμοις τῆς κτίσεως ἐπεδείξατο, χωρὶς μὲν λαβῶν δὲ τῆς γῆς, καὶ πλάσας αὐτὸν εἰκόνα δὲ κατὰ σκευὴν τῆς ἰδίας θεότητος. διὰ τί οὐκ ὄν ἐμελλε τῆ κατὰ σκευὴν ἡμᾶν, οὕτως ὅτι βίβλοις φύσεως ἐπλασε; διὰ τί μὴ δὲ τῆς λαμπρότητος τοῦ ἡλίου λαβῶν, ἐποίησεν αὐτὸν ἀνθρώπον, ἀλλ' ἀπὸ γῆς καὶ χοῦς αὐτὸν διαπλάθει, τὴν κατὰ κειμήλιον, καὶ παπουμήλιον σοιχείου; ἔνος ἐνεκεν, θέλει μαθεῖν; ἐπειδὴ τῆ εἰκότι ἐμελλε ἡμᾶς ἀνθρώπου, βίβλην αὐτῶ δίδωσι τὴν φύσιν, ἵνα τὴ ὑπερβολῆ τῆς ἡμῆς μὴ ἐπαίρη ὁ ἀνθρώπος εἰς δόξοισιν ἵνα ὅταν ὑπὲρ τὴν φύσιν ἡμῶν, συστατῆ τῆ μνήμη τῆς φύσεως, καὶ γνωρίσῃ τὸ μέγεθος τῆς ἡμῆς οὐ τῆς αὐτῶ ἀξίας, ἀλλὰ τῆς χάριτος τοῦ δωδωκότου.

* statim

Genes. 1.

* ἐκτίσεν
ἡμᾶς

ANNO
 CHRISTI
 431.

ἰκοῦν καὶ τὴν φιλαθεσπία τῆ
 κατὰσιν ἡμῶν τὴν εἰκόνα
 τῆ θεοῦ ἐν γῆς ἔχον τὴν φύσιν· ἐνέ-
 χυρον γὰρ εἶχε τὴν φύσιν μετείου
 φρονήματος. ὥστε διγῆες ζῶον ὁ δὴ
 θεσπος, εἰ καὶ ὑπερον ὑβελίθη ποῖς ἐπ-
 εισελθοῦσι παθήμασι, μὴ γὰρ αὐτὴν
 ἴσθι παροσκερροκότα, ἀλλὰ παρὰ τῆς
 παρὰσιν τῆ νόμου τῆς εἰκόνας τῆ
 θεοῦ τὴν διγῆειαν λόγια, πῶ οὐκ ἔξω-
 τελίσεις (V) ἐκπῶτον, τῆς παρὰσιν
 αὐτῆ κατὰσιν ὁππλελοσημῶς, ἔ
 τὴν ἡμῶν τὴν δὲ χαίαν οὐ λογίζο-
 μητος, ἡ αὐτῆ πάλιν μὴ πολλῆς τῆς
 φιλοπίας * ἀποδέδωκεν ὁ θεός, ἐνώ-
 σαι εἰαυτῆ τὴν ἰδίαν εἰκόνα; οὐδὲν οὐκ
 ἀπαδὸν τῆς ἐκείνου φιλαθεσπίας
 ἐγγύτω. οὐδὲ γὰρ ἐφύβειαν ἀγαθῶ
 δεσπότη, κοινωνησαι δούλω τῆ δουλ-
 κῶν εἰς ἀφίλειαν οἰκέτου. ἔ γὰρ ὑβελί-
 ζεται τῶ τοῖς ὁ ἀγαθός, ἀλλ' ὅπρ' ὅτι, διὰ
 τῆ τῶ τοῖς γνωρίζεται. καὶ μὴ θαυ-
 μάσης * τῆ παρὰσιν καὶ γὰρ νῦν,
 εἰαυτῆ τὸν οἶκον κατὰσιν θεοῦ,
 καὶ ἐν σοὶ κατὰσιν, εἰ ἔ μὴ οὕτως ὡς
 ἐν τῶ Χειτῶ· ἐν Χειτῶ γὰρ κατὰσιν
 πᾶν τὸ πλῆθος τῆς θεότητος σωμα-
 τικῶς. ἀλλ' ὡ τῆ θαύματος· πᾶν τὸ
 πλῆθος τῆς θεότητος ἐν ἐνὶ σωματι-
 κῶς κατὰσιν, καὶ πάντα πληροῖ, καὶ
 ὑπερέχῃ τὴν κῆσον, ὅλος ὢν ἐν ἐνὶ, ἔ
 τῆ κλισμάτων οὐδενὸς χωρίζομητος.
 καὶ μὴ δὴ σοὶ τὸ εἰρημῶν φανέστω
 ἀδύατον· καὶ γὰρ καὶ γὰρ νῦν παρ-
 φέρομαι λόγον· ἐστὶ ὁ λόγος ὅτι ἐν
 ἐνὶ, καὶ ἐν πᾶσιν ὁ λόγος γέγονε· καὶ
 ὅλον (V) λόγον ἐχώρησεν εἰς, καὶ ὑπὸ
 πλῆθος ὁ λόγος οὐ παρὰσιν ἀφεται.

Pertinuit itaque & hoc quo-
 que ad creatoris benignitatem
 ut ipsa imago Dei ex terra ha-
 beret naturæ originem. Natu-
 ram enim illam pro moderati
 animi pignore habebat. Est er-
 go nobile animal homo; licet
 passionibus postea subeuntibus
 ignominia sit affectus. Nō enim
 illum spectes posteaquam offen-
 dit; sed illam diuinæ imaginis
 nobilitatem ante legis trans-
 gressionem æstimes velim. Cur
 ergo * eiectum contemnis, pri-
 mæ conditionis illius oblitus,
 honoremque quo initio cumu-
 latus fuerat, non considerans,
 quem illi Deus, cum sibi pro-
 priam imaginem vnisset, muni-
 ficentissime denuo restituit? Ni-
 hil proinde ab illius benignitate
 alienum admissum est. Neque
 enim turpe est bono domino, si
 in serui vtilitatem in seruilibus
 cum seruo communicet: siquid-
 em qui bonus est, huiusmodi
 rebus nulla iniuria violatur; sed
 qualifnam sit per talia depre-
 henditur. Nec est quod hac de
 causa mireris. Si enim Deo ha-
 bitaculum nunc teipsum consti-
 tueris, in te quoque habitabit,
 etiam si non ad eum modū quo
 in Christo: In Christo enim in-
 habitat omnis plenitudo diuini-
 tatis corporaliter. Sed o miracu-
 lū! Omnis plenitudo diuinitatis
 in vno habitat corporaliter, &
 tamen omnia implet, & vniuer-
 sam excedit creaturam: totus
 existit in vno, & a nulla creatura
 separatur. Nec quod hic dicitur,
 tibi impossibile videatur. Etenim
 ego quoque verbum nunc profero,
 & hoc ipsum verbum totum est in vno,
 & totum rursum in omnibus factū est:
 & totum hoc verbum hausit vnus,
 neque a multitudine describitur, [quin

* lapsum

Coloff. 2.

* ἐπίδωκεν

* ἀπὸ τῆ

singuli hauriant totum.] Si itaque res ortui occasuique obnoxia, tota existit in vno, & tota comperitur in omnibus; quid mirum tibi videtur, si Deus & totus in caelo erat, & totus inuenitur in omnibus?

Hodiernæ itaque solennitatis causa est, Deum hominem factum suscepisse humana, vt tribuat diuina: & proprias sibi fecisse passiones, vt nobis impatibilitatem donet: mortem subiisse, vt immortalitatem nobis largiatur. Et licet humanæ naturæ incommoda vt propria suscepit; propriam tamen naturam non demutauit; sed voluntarie id sibi vindicauit: & id quidem admodum apposite fecit, posteaquam hominem saluare proposuerat. Sed quam ob causam humanæ naturæ passiones sibi proprias fecit? Quia passiones per passionem adimere, mortemque morte abolere, ac similia similibus voluit debellare. In se suscepit crucem, suam fecit alapam, vincula sua fecit, vt Dei propriæ effectæ passiones, aduersus passiones acciperent potestatem. Neque enim Dei natura læsa est, nec per sui mutationem passiones in se suscepit; sed fortitudinem illis diuinam contra eiusmodi passiones tribuit. Mors namque veluti ipsius Dei facta mortem destruit: & moriens ille mortis tyrannidem soluit, quoniam simul Deus & homo erat. Neque enim purum hominem crucifixerunt Iudæi; neque eam solam naturam, quæ cernebatur, transfixerunt; sed in existentem Deum, qui vnitæ naturæ perpelliones sibi appropriabat, impii temerariique extiterunt.

εἰ τίνω τὸ πᾶσι γινώμενον καὶ φθρόμενον καὶ ἐν ὅλον οἰκεῖ, καὶ ἐν πᾶσι γίνεται, ἢ θαυμαστὸν τοῖς φαίνεται, εἰ θεὸς καὶ ὅλος ἐν οὐρανῷ ᾤκησε, καὶ ἐν πᾶσιν διέλοιεται;

Υπόδεξις τίνω τῆς * νῦν πανηγύ- * σίμου
ρέως, * **Ϟ** θεὸν γινώσκον ἀνθρώπων, * ἢ
ἐλόμενον τὰ ἀνθρώπων, ἵνα δῶ τὰ
θεῖα· καὶ οἰκειωσάμενον τὰ πάθη,
ἵνα χαρίσθῃ τὴν ἀπάθειαν· ἵνα σελ-
δόντα θάνατον, ἵνα τὴν ἀθανάσιον
δωρήσεται. καὶ ἴδια τὰ τῆς ἀνθρώ-
πων ἐκίησεν πάθη, οὐ τὴν φύσιν
μεταβαλλόμενος, τῇ δὲ γνώμη
ποδο οἰκειούμενος, καὶ λίαν εἰκό-
τως πάντα ποιεῖ, * **Ϟ** ἀνθρώπων σω-
σαι πᾶσι ἀνθρώπων. διὰ τίαν οὐκ ἀ-
πίαν ἴδια τὰ πάθη τὰ τῆς ἀνθρώπων
πεποιήται; ἐπειδὴ ἐβούλετο * πάθος * τῶν
πάθων ἀναρῆν, καὶ θανάτω κατάρ-
γησαι θάνατον, καὶ διὰ τῆς ὁμοειδῶν
τὰ ὁμοειδῆ κατὰπαλάσσει ἠδέλησεν.
οἰκειοδται * **Ϟ** σαυρὸν, ἰδιοποιεῖται τὸ
ράπισμα, * **Ϟ** δεσμὸν ἑαυτοῦ πεποιή-
ται, ἵνα θεὸς γινώσκον τὰ πάθη καὶ
παθῶν ὁμοειδῶν λάβωσιν. οὐτε γὰρ
φύσις θεοῦ ἠδέληται· οὐδὲ γὰρ μετα-
βολῇ ἴδια τὰ πάθη ἐδέξατο· καὶ
τὴν ἰσὺν παρὰ θεοῦ τὰ πάθη καὶ τῆς
ὁμοειδῶν λαμβάνει. λοιπὸν γὰρ ὁ
θάνατος, ὡς θεοῦ γινώσκον, κατάρ-
γει * **Ϟ** θάνατον· καὶ θοοθανῶν λύει
τὴν πνευματικὴν τῆς θανάτου, ἐπειδὴ
καὶ θεὸς καὶ ἀνθρώπος τῶν. οὐ γὰρ
ψιλὸν ἀνθρώπων ἐσάρασαν * **Ϟ** Ιου-
δαῖοι, οὐδὲ τὴν ὁμοειδῶν μόνω
καθήλωσαν φύσιν· ἀλλ' εἰς * **Ϟ** ἐν αὐτῇ
θεὸν ἤγαγον τὰ ὁμοειδῶν, τῆς ἰσὺν
μὲν φύσεως οἰκειωσάμενον τὰ πάθη.

καὶ

ANNO
CHRISTI
431.

ANNO CHRISTI 431.

καὶ ἵνα οἱ καὶ τῆτο γήνηται σαφές, ἵππὶ τὸ ἐν δ'ερχῆ ρήδην ὑποδύγμα
 τὸν λόγον ἀγάγων μὲν κείδω γὰ βασιλέα φέγγεσθαι λόγον, καὶ τῆτον ἐνυποδῶσαι διὰ γραμμάτων χαρτῆ ἱνὶ, πλὴν λεγομένην σάκραν ὄξαποτέλλειν τῆς πόλεως, λόγον ἡμφιεσμένον καὶ χαρτῆ καὶ γραμμασιν ἐλευθερίῳ χαρίζοντο, ἢ ἄλλα δῶρα βασιλικά τοῖς δεομένοις κομίζονται. ἀλλὰ ταύτην πλὴν σάκραν, πλὴν λεγομένην τῆ τῆν Ἱταλῶν Φωνή, ὑποδέχεσθαι ἀπίστος πρὸς καὶ ἀπίστος, καὶ τῆς πόλεως ἐχθρὸς, καὶ τῆ βασιλείας πολέμιος, καὶ λαβῶν τὸν χαρτῆν διαρρήγνυτω, ἢ ἐρρήγνυτω ἐν ταύτῃ; εἰπέ μοι. ὁ χαρτῆς μόνος, ἢ καὶ ὁ λόγος ὁ βασιλικός; καὶ μὴ εἰ χαρτῆς μόνον διαρρήγνυται, ἀπὸ μόνον εὐώνον ἢ τὸ φθαρτῆν, αἰδύων ὁ ρήξας, ἢ πέντε ὀβολοῖς μόνον ὑποδύωνος ἢ. ἀλλὰ δίδωσι δίκην πλὴν ἐχάπτω, καὶ ἡμωρεῖται, καὶ πλὴν ἵππὶ δυνάτον ἀγεται, οὐχ ὡς χαρτῆν λυμηνάμενον μόνον, ἀλλ' ὡς καὶ λόγον διαρρήξας βασιλικόν. καὶ μὴ ὁ ποδ βασιλείας λόγος ὅστιν ἀπαθῆς, οὔτε * χερσὶ λαμβανόμενον τῆ ἑαυτῆ φύσιν, οὐδὲ διαρρήγνυται δυνάμενον. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς διαρρήγνυται, ποδ χαρτῆν, καὶ τῆν γραμμάτων τὸ πάθος οικειωσάμενον. ὅρα πῶς τὸ ἀπαθῆς δέχεται πάθος, ἐπειδὴν φύσιν κοινωνήσῃ παθητικῆ; οὐδὲ γὰρ ὁ λόγος τῆ οικείᾳ φύσιν διερρήγνυται. καὶ τὸ πάθος ποδ χαρτῆν καὶ τῆν σοιχείων ἐδέξατο.

Vt autem & hoc ipsum quod tibi perspicuum euadat, ad exemplum in exordio propositum orationem reducamus. Fingamus itaque, regem quempiam sermonem depromere, qui libertatis, vel aliorum regalium munerum quibus oportet impertiendorum, decretum in se contineat, illudque in charta aliqua, quam sacram vocant, literis expressum, ad hanc vel illam ciuitatem mittere; si hanc, quæ Romanorum lingua dicitur sacra, aliquis perfidus & inobediens, & ciuitatis inimicus, ac regis hostis intercipiat, interceptamque dilaceret; iam dic mihi, quid hic laceratum est, chartane sola, an etiam decretum regium? Atqui si sola charta dilaniata dicatur, paruo admodum ipsa laceratio poterit redimi: tenebiturque hac ratione lacerator aut nulli, aut solum quinque obolorum multæ obnoxius. Eiusmodi autem supremum supplicium dependit pœnaque afficitur capitali, vt qui non solum chartam diruperit, sed regium quoque decretum lacerauerit: cum utique imperiale verbum secundum se impatibile, taleque sit, quod sua ipsius natura neque manibus contrectari, neque discindi possit. Et tamen ipsum quoque discissum est, quia chartæ & literarum passionem tamquam propriam in se transfert. Cernis hinc, quo pacto id quod nulli secundum se passioni obnoxium est, eo ipso

passioni subiiciatur, quod cum patibili natura communicationem fortitur? Neque enim sermo, quod ad propriam naturam attinet, dilaniatus est; & tamen chartæ elementorumque passionem in se excepit.

ANNO CHRISTI 431.

ANNO CHRISTI 431.

ANNO CHRISTI 431.

ANNO CHRISTI 431.

Ne igitur iactet se Iudæus tamquam qui purum hominem cruci affixerit. Nam quod cernebatur, charta quidem erat; quod vero in ea abditum latitabat, regius erat sermo, non lingua, sed natura productus. Verbum namque Vnigenitus dicitur, non prolatitium, sed substantiale ac subsistens: neque in propria natura patiebatur aliquid, cum esset impatibile Verbum; sed illius quod cernebatur, passiones proprias factas in se transferebat. Et quemadmodum sermo regius & literaturam naturam in se suscepit, & chartæ passionem sibi ipsi appropriavit; ita vnigenitum Dei Verbum crucifixi corporis passiones sibi fecit proprias. Quare ut is, qui sacram regiam violavit, veluti qui ipsum regis verbum discernerit, vltimo afficitur supplicio, sic Iudæus quoque id quod cernebatur crucifigens, perinde pœnas dat, ut qui in ipsummet Dei Verbum impius extiterit. Iam enim Deus illorum scelus tamquam suam iniuriam vlciscitur. Sed satis de his iam dictum fuerit. Nam & vestræ quoque memoriæ rationem habere oportet: siquidem dictorum copia auditorum mentem obruens, ipsum auditorem, eorum quæ dicta fuerant, immemorem reddit. Faxit gratia Dei, ut illa quæ proposita sunt, memoria complexi, aliis quoque de horum copia prodesse possitis, regnumque cælorum pro his hereditetis. Quod vtinam nos omnes, per Christi gratiam adipiscamur: cui sit gloria & potestas in sæcula sæculorum. Amen.

μη διαρρέτω τοιγαροῦν ὁ Ἰουδαῖος, ὡς ψιλὸν ἀνθρώπον σαυροφάσας· τὸ γὰρ φαινόμενον χάρτης ἔστιν, τὸ δὲ ἐν αὐτῷ κρυπτόμενον, λόγος βασιλικὸς, ἐκ φύσεως οὐ διὰ γλώττης παρενεχθεῖς. λόγος μὲν γὰρ ὁ μονογενὴς λέγεται, οὐ σαυροφεικὸς δὲ, ἀλλ' οὐσιώδης, καὶ ἐνυπόστατος· οὐδὲν μὲν τῆ οἰκείᾳ φύσει πάσων, ὡν ἀπαθὴς λόγος, ἴδια δὲ πρῶτον τὰ τοῦ φαινομένου παθήματα. καὶ ὡσαυτὸς ὁ βασιλικὸς λόγος ἐν τῷ γεγραμμένῳ τὴν φύσιν ἐδέξατο αὐτὸς, καὶ τὸ πάθος τῆ χάρτου ἴδιον τῆ λόγου γεγήνηται, οὕτως ὁ μονογενὴς θεὸς λόγος τὰ τῆ καθολικῆς ἴδια πεποιήται παθήματα. διὰ τῆτο ὡσαυτὸς ὁ σάκραν βασιλικῶν λυμνωμένων, ὡς βασιλέως ῥήξας τὸν λόγον, τὴν ἑπὶ τὰ ναπὸν ἀγεται· οὕτως ὁ σαυροφάσας Ἰουδαῖος τὸ φαινόμενον, δίκαια δίδωσιν, εἰς αὐτὸν τὸν θεὸν λόγον ἐκτείνας τὸ πῶμα· ὁ γὰρ θεὸς λοιπὸν ὡς ἴδιον πάθος ἐδικεῖ τὸ γηρόμενον. ἀλλ' ἵκανὰ τὰ εἰρημῶνα· ἐπειδὴ φρονεῖν δεῖ καὶ τῆς μνήμης τῆς ὑμετέρας· τὸ γὰρ πῶμα τῆς λεγομένης, ὑπερβλύσας τῆς ἀκροωμένων ἐννοίας, ἀμνήμονα τὸ ἀκροατὴν τῆς εἰρημῶνων ποιεῖ. γήροιστο δὲ χελεπθεοῦ, καὶ τὰ εἰρημῶνα τῆ μνήμη ὑμῶν φελεῖν, καὶ ἑτέροις ἐκ πούτων ὠφελεῖν, καὶ τὴν βασιλείαν τῆς οὐρανῶν αὐτῶν τούτων κληρονομεῖν. ἥς γήροιστο πάντας ἡμᾶς ὀπιπυχεῖν χελεπ τῆ χελεπθεοῦ ὡς ἰδέξατο τὸ κράτος εἰς τὸν αἰῶνα τῆς αἰώνων. ἀμήν.